

EMERALD SEMINAR

2-4 novembar 2011.

IZVEŠTAJ

Učesnici seminara

Na seminaru je učestvovalo 40-ak pojedinaca. Iz regiona centralnog i zapadnog Balkana (Hrvatska, Srbija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Albanija i Makedonija) bili su predstavnici resornih Ministarstava, akademskih i stručnih institucija, nevladinih organizacija i posmatrača, dok su sa strane bili predstavnici Saveta Evrope i Centra za biološku raznovrsnost iz Pariza (Topic Centre on Biological Diversity – ETC/BD). Lista učesnika seminara u prilogu.

Rad na Seminaru

Prema utvrđenom dogovoru predstavnici nevladinih organizacija su se našli dva dana ranije na istom mestu kako bi se dogovorili oko strategije zajedničkog nastupa i ako bi dobili instrukcije na koji se način treba uključivati u diskusiju, predlagati dopune ili promene. Organizaciju našeg boravka realizovao je CEE web for biodiversity iz Budimpešte. Ispred ove organizacije je bila prisutna Ildiko Aranj koja je tehnički organizovala boravak i moderisala naše sastanke. Kao stručna pomoć koju je angažovao CEE web bio je prisutan i Pavel Palačik, saradnik organizacije Klub prirodnjaka iz Poljske i koordinator tima za izradu «Shadow» liste na državni predlog mreže NATURA 2000 područja u Poljskoj. Pavel nas je u detalje informisao kako je tekao proces imenovanja NATURA 2000 područja u Poljskoj, kako su u tom procesu uzele učešće NVO iz Poljske, kako su tekli biogeografski seminari (njih 6!) i kakve su uspehe ostvarili. Njegova iskustva i praktične «cake» su bile (i biće) vrlo korisne za razradu strategije i taktike prema našem Ministarstvu u odnosu na postojeći predlog Emerald i buduću NATURA 2000 mrežu.

Zvanični deo seminara su otvorili predsednik Stalnog komiteta Bernske konvencije – Jan Plesnik i saradnica sekcije za biološku raznovrsnost sekretarijata Bernske konvencije – Iva Obretenova i tom prilikom ukazali na vezanost Emerald mreže sa NATURA 2000 mrežom kao i pravnu pozadinu procesa nominacije područja za zaštitu. Istaknuto je da je u zemljama Evropske unije Emerald u stvari NATURA 2000 a u zemljama koje će postati članice Emerald će biti osnova za Natura 2000.

Na samom seminaru rad se svodio na ocenjivanje predložene Emerald mreže svake od prisutnih država kroz ocenjivanje zastupljenosti vrsta i staništa u okviru svakog biogeografskog regiona za svaku državu ponaosob. Rad se odvijao od 2. do 4. novembra od 9. ujutro do 7 uvece! U zavisnosti od grupe, sesije su mederirali odgovarajući stručnjaci iz Centra za biološku raznovrsnost iz Pariza - ETC/BD.

Procedurom je predviđeno da se polazilo od preliminarnih ocena koji su evaluatori iz ETC-a dali na državni predlog. O toj oceni su se trebali izjasniti predstavnici državne delegacije. Na kraju, o oceni/odluci državne delegacije su se mogli izjašnjavati članovi nevladinih organizacija iz te ili drugih država kao i nezavisni eksperti koji su bili pozvani od strane ETC-a.

Ocene su se izražavale sa unapred predviđenim ocenama SUFFicient, INSufficient MINor, INSufficient MODerate, INSufficient MAJor, SCientific REserve i Corection of Data. Značenje ovih ocena se mogu videti na sledećoj tabeli:

SUFF	zastupljenost vrste/staništa u odgovarajućem biogeografskom regionu je dovoljno.
IN MIN	zastupljenost vrste/staništa je nedovoljno ali u okviru predloga ima područja u kojima postoje te vrste/staništa ali ona nisu istaknuta. Potrebno je isticanje vrste/staništa za još neka područja iz predloga mreže.
IN MOD	zastupljenost vrste/staništa u predlogu je nedovoljno i u okviru predloga ne postoji dovoljno područja u kojima postoje te vrste/staništa. Potrebno je imenovati dodatna područja za uključivanje u mrežu.
IN MAJ	vrsta/stanište nije uzeta u obzir za izradu predloga mreže a pouzdano se zna da ta vrsta/stanište postoji u odgovarajućem biogeografskom regionu. Potrebno je imenovati područja za zaštitu ovih vrsta/staništa i uključiti ih u mrežu.
Sci Res	ne postoji dovoljno podataka da bi se izveo zaključak. Potrebna su dodatne analize.
CD	treba ispraviti neke podatke u predlogu

Sa aspekta nevladinih organizacija u Srbiji, s obzirom na trenutni predlog mreže koji je nedovoljna za uspostavljanje efikasne zaštite za najveći broj vrsta i staništa, najpovoljnije ocene su IN MOD i IN MAJ. Ocena Sci Res takođe nije loša ali ona iziskuje značajne napore da se naučno potkrepi potreba proširenja mreže za datu vrstu/stanište. Ocena SUFF isključuje datu vrstu/staništu za dalju argumentaciji za imenovanje novih područja. Ocene IN MIN i CD ne rezultiraju proširenjem broja područja za zaštitu. One samo unapređuju kvalitet podataka u postojećem predlogu.

Na našu sreću, preliminarne ocene evaluatora su u najvećoj meri izražavala mišljenja nevladinog sektora, tako da smo za postizanje našeg cilja imali vrlo jake saveznike u stručnjacima iz Pariza tako da, u celini govoreći, možemo biti vrlo zadovoljni usvojenim ocenama.

Rad na seminaru je organizovan tako da se planirana satnica za rad na staništima i odgovarajućim grupama vrsta striktno poštovala. Ukoliko se u periodu za ocenjivanje određene grupe nije završilo sa listom, prelazilo se na sledeću grupu po predviđenom planu. Zbog obima posla to je rezultiralo time da se ni za jednu grupu vrsta niti staništa posao nije završen u celini.

U zaključcima nije jasno definisan status ocena za vrste i staništa koja nisu uzeta u obzir. U nezvaničnim razgovorima sa evaluatorima iz ETC-a sugerisano nam je da naše predloge ocena sa odgovarajućim komentarima dostavimo njima kao i nadležnom Ministarstvu. I na početku ali i na kraju seminara istaknuto je da su biogeografski seminari jedan dugotrajan proces koji će se nastaviti do konačnog usvajanja završne liste područja koje čine mrežu i koja zadovoljavaju kriterijume definisane Bernskom konvencijom i rezolucijama 4. i 6.

Zvanični zaključci

Moderatori seminara iz ETC-a obećali su da će detaljan izveštaj o rezultatima evaluacije zastupljenosti vrsta i staništa u Emerald mreži dostaviti u roku od 14 dana.

Iako posao sa ocenjivanjem nije u potpunosti završen, proces nominovanja pojedinih područja će se nastaviti svojim tempom. Prema rečima Ive Obretenove, do kraja godine se može očekivati da predložena područja iz svih država dobiju status «kandidat područje» za Emerald mrežu i kao takvi da se evidentiraju u Sekretarijatu Bernske konvencije.

Naredni biogeografski seminar se može očekivati najranije krajem sledeće godine. U međuvremenu, gđ. Obratilova je sugerisala da državni predstavnici traže finansijsku podršku od Evropske komisije za nastavak rada na Emerald mreži ali i da za ovaj posao pokušaju da angažuju i sredstva na nacionalnom nivou.

Lični komentar

Iskustvo učešća na ovom seminaru mi je pomoglo da u detalje shvatim kako funkcioniše izrada argumentacije i proces izbora područja koja trebaju da uđu u zaštitu. S obzirom na veliku sličnost sa načinom formiranja NATURA 2000 mreže, ova iskustva će biti dragocena za kompetentno učešće NVO na izradi mreže. Odluku o tome koja područja će na kraju ući u mrežu donosi država međutim, saradnici/evaluatori iz ETC-a, kao i predstavnici Saveta Evrope koji se bave ovom problematikom, imaju dosta efikasne mehanizme da utiču na odluke naših političara. Za taj pritisak i njima trebaju što kvalitetniji podaci sa terena i što detaljnija argumentacija za nominovanje nekog područja.

Pošto smo još na konsultacijama u Ministarstvu došli do zaključka da će se možda morati proširiti predlog Emerald mreže za Srbiju (što su potvrdile i ocene evaluatora) značajnijih neslaganja između državne delegacije i nevladinog sektora nije bilo. Značajan broj vrsta i staništa dobilo je ocenu IN MOD i IN MAJ što u budućnosti otvara značajan prostor NVO na planu predlaganja novih područja za zaštitu. Takođe, situacija u kojoj postoji hroničan nedostatak terenskih podataka može da se iskoristi i za dogovore sa predstavnicima državnih organa o načinima korišćenja naših nepublikovanih podataka i našeg aktivnog učešća u prikupljanju i sistematizaciji podataka sa terena.

Određeni broj vrsta/staništa dobilo je ocenu Sci Res i za ove vrste/staništa treba uložiti dodatne napore (ukoliko se pojavi otpor od vrhova vlasti) da se prikupi odgovarajuća kvalitetna naučna argumentaciju za njihovo uključivanje u mrežu. U osnovi, broj područja i kvalitet mreže zavisiće dobrim delom od našeg truda da koristeći naučne argumente, ubedimo ETC i naše ministarstvo zašto neko područje treba da uđe u ekološku mrežu. Činjenica je da se u sličnoj poziciji nalaze i nevladine organizacije iz regiona. Boravak na seminaru iskorišćen je i za razmenu iskustava i dogovore oko buduće saradnje među NVO iz regiona. Vrlo brzo je pokrenuta ideja za udruživanjem radi zajedničke izrade «Shadow liste» za Emerald mrežu na nivou celog regiona. Iz nekih razloga Hrvatska i Albanija baš nisu pretereno zainteresovane, ali sa predstavnicima ostalih zemalja smo napravili dogovor da pod hitno ispitamo mogućnosti zajedničkog konkurisanja na neki jači fond koji bi obezbedio sredstva za zajednički rad. Prepoznato je da ovaj rad treba biti usmeren ka integraciji naših podataka, njihovu dopunu na terenu, edukaciju učesnika o tome kako se prikupljaju podaci i pripremaju predlozi za nominaciju nekog područja u mrežu. Takođe, konstatovano je da je neophodno paralelno intezvino raditi i na prezentaciju ovih rezultata i našeg rada u javnosti i vršenje pritisaka na Ministarstva da se ovi predlozi ozbiljno uzmu u obzir. Predstavnica CEE wweb-a Aranž Ildiko je preuzela na sebe da ispita mogućnosti zajedničkog nastupa kod evropskih donatora i da nas o tome u najkraćem roku obavesti.

Dobijanjem statusa «kandidat područje» započinje se, u pravnom smislu, izgradnja mreže zaštićenih područja Emerald, koja služi kao podrška Bernskoj konvenciji. Pošto time predlog naše države postaje zvaničan mi bi morali da iskoristimo naše pravne i proceduralne mogućnosti i da pristupimo izradi «Shadow» liste za Emerald mrežu.

Gabor Mesaroš
Udruženje Prtoego
Subotica